

**ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО;
ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО**

УДК 351:502

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.4.11>**ЄМЕЛЬЯНЕНКО К.О., ЛАДИЧЕНКО В.В., ЯРИНКО Б.В.****ДО ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОВИХ ЗАСАД
ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В ЕСТОНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ****ON THE ISSUE OF ENVIRONMENTAL SAFETY AND LEGAL BASIS
OF ENVIRONMENTAL CONTROL IN THE REPUBLIC OF ESTONIA**

У статті розглядаються питання екологічної безпеки в контексті загальних правових засад здійснення екологічного контролю в Естонській Республіці. В дослідженні здійснено огляд правових основ регулювання екологічного контролю на муніципальному та національному рівні, застосування актів ЄС в національному законодавстві в контексті здійснення екологічного контролю, здійснено огляд відповідних функцій і повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування в Естонській Республіці. Дане дослідження виконано із врахуванням урядових комплексних програмних актів, що системно вибудували та суттєво підвищили рівень екологічної безпеки Естонської Республіки, забезпечили сталу і системну імplementацію базових національних та міжнародних нормативно-правових актів, зокрема актів ЄС. Авторами здійснено аналіз конституційних норм Естонії, норм національного законодавства та застосування норм правових актів Європейського Союзу в Естонії в сфері екологічної безпеки та екологічного контролю. Авторами дослідження представлено огляд структури органів влади Естонії, до компетенції яких належить здійснення екологічного контролю, розглянуто функції та повноваження органів Міністерства клімату Естонської Республіки, зокрема щодо здійснення ними заходів екологічної безпеки; здійснено огляд особливостей імplementованих європейських норм до національного законодавства Естонії та їх ефективність застосування. Авторами статті звертається увага на обмеженість органів місцевого самоврядування в частині здійснення ними функцій екологічного контролю, при цьому органи місцевого самоврядування наділені відповідними повноваженнями організації та запровадження заходів екологічної безпеки. Авторами відмічається досить об'ємна кількість законів та підзаконних актів з детальним урегулюванням питань даних правовідносин в національному законодавстві Естонії, застосуванням норм міжнародних договорів та угод, актів ЄС. В даному дослідженні авторами також показано загальний комплексний підхід правових основ екологічної безпеки через структуру функцій та повноважень центральних та місцевих органів влади щодо здійснення екологічного контролю на прикладі

© ЄМЕЛЬЯНЕНКО К.О. – кандидат юридичних наук, докторант кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (Національний університет біоресурсів і природокористування України)

© ЛАДИЧЕНКО В.В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (Національний університет біоресурсів і природокористування України)

© ЯРИНКО Б.В. – кандидат юридичних наук, науковий співробітник (Національний університет біоресурсів і природокористування України)

Естонської Республіки як держави-члена ЄС, а також застосування новітніх підходів імплементації норм актів ЄС в національному законодавстві Естонії.

Ключові слова: *екологічна безпека, екологічний контроль, органи екологічного контролю Естонської Республіки, повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у здійсненні екологічного контролю, заходи екологічної безпеки.*

The article examines the issues of environmental safety in the context of the general legal framework for environmental control in the Republic of Estonia. The study provides an overview of the legal bases for regulating environmental control at the municipal and national levels, the implementation of EU acts in national legislation in the context of environmental control, and an overview of the relevant functions and powers of state authorities and local self-government bodies in the Republic of Estonia.

This study is carried out taking into account the government's complex programmatic acts that have systematically built and significantly improved the level of environmental safety of the Republic of Estonia, and ensured sustainable and systematic implementation of basic national and international legal acts, including EU acts. The author analyzes the constitutional provisions of Estonia, the provisions of national legislation and the application of the provisions of the EU legal acts in Estonia in the field of environmental safety and environmental control. The author of the study presents an overview of the structure of Estonian authorities which are responsible for environmental control, examines the functions and powers of the bodies of the Ministry of Climate of Estonia, in particular, with regard to the implementation of environmental safety measures; reviews the specific features of the European norms which were implemented into Estonian national legislation and their effectiveness. The authors of the article pay attention to the limitations of local self-government bodies in terms of their environmental control functions, while local self-government bodies are vested with the relevant powers to organise and implement environmental safety measures. The authors noted a rather significant number of laws and bylaws with detailed regulation of these legal relations in Estonian national legislation, application of international treaties and agreements, and EU acts. In this study, the authors also demonstrate the general integrated approach of the legal basis for environmental safety through the structure of functions and authorities of central and local bodies of power regarding the environmental control on the example of the Republic of Estonia as an EU member state, as well as the use of modern approaches to the implementation of EU acts in Estonian national legislation.

Key words: *environmental safety, environmental control, environmental control bodies of the Republic of Estonia, powers of authorities regarding environmental control, environmental safety measures.*

Постановка проблеми. Питання екологічної безпеки в Естонській Республіці на відміну від інших держав-членів Європейського Союзу регіону Балтії вирізняється як організаційно-правовими підходами, так і правовими засадами здійснення екологічного контролю. Тому, Естонська Республіка, як один із успішних прикладів ефективної організації екологічного контролю на різних рівнях, в даному дослідженні може розглядатись і як ефективна практика застосування підходів і складових екологічної безпеки держави в цілому. Цінністю даного аналітичного дослідження є аналітичний огляд та аналіз організації діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування Естонії, як держави-члена ЄС, до повноважень яких віднесено здійснення екологічного контролю та покладена відповідальність за екологічну безпеку.

Актуальність теми дослідження обумовлена сучасними тенденціями розвитку права в сфері екології та охорони навколишнього середовища. Разом з тим, у сучасних публікаціях висвітлення зарубіжного досвіду країн Балтії бракує вузьких наукових напрацювань в сфері екологічної безпеки з висвітленням правових засад здійснення екологічного контролю, зокрема досвіду Естонської Республіки. Варто відзначити наявність змістовних наукових та практичних досліджень щодо екологічної безпеки і контролю у працях як українських так і естонських учених, зокрема: Ю.С. Шемшученко, В.І. Андрейцев, В.В. Носік, В.В. Ладиченко, Ю.А. Краснова, Л.О. Головка, О.С. Яра, М.М. Микієвич та ін., а також працях Е.-Ю. Труувялі, Дж. Лаффранк,

Л. Лехіс, Т. Ойя, А. Ноорві, К. Ваармарі, М. Лутс-Соотак, Л. Мелксоо, Н. Куман, Х. Гоман, проф. Р. Мюллерсона, К. Кангур, д-р Р. Лаугасте, О. Таммеорг, Х. Пісукке, О. Келлі, П. Бірні, А. Бойл, та ін.

Сучасними українськими правниками приділяється значна увага питанням правового регулювання в сфері екології, зокрема екологічної безпеки. Особлива увага в означеному питанні присвячена формуванню Україною кліматичної політики в контексті європейської інтеграції [1], а також міжнародно-правовим аспектам оцінки шкоди навколишньому середовищу, завданої військовими діями [2], [3]. Слід відзначити, що у дослідженні вчених Л.О. Головка, О.С. Ярої, О.А. Улютіної наведено приклад держав-членів ЄС, в яких екологічна інспекція, як суб'єкт прямого екологічного контролю, наділена спеціальними повноваженнями. Зокрема, інспекція уповноважена на тимчасове призупинення діяльності підприємства в разі грубого порушення ним екологічного законодавства, а саме – дозволених норм шкідливих викидів в навколишнє середовище. І оцінка впливу на довкілля вченими розглядається як один з дієвих інструментів забезпечення екологічної безпеки довкілля, основна мета якого забезпечення екологічного захисту та запобігання шкоді екології.

Естонськими вченими також завжди наголошувалось на актуальності і затребуваності сучасних наукових досліджень у сфері екології, зокрема Е.-Ю. Труувялі переконливо наголошує на зацікавленості держави у фінансуванні досліджень щодо забезпечення сталої екологічності та навколишнього середовища. [4, с.163].

Серед держав-членів Європейського Союзу країни Балтії вже традиційно відзначаються найкращими практиками в питаннях екологічної безпеки та організації екологічного контролю. Тому дослідження питань екологічної безпеки та правових засад здійснення екологічного контролю в Естонській Республіці потребує більш сучасного аналізу і бачення означеної проблематики.

Дане дослідження здійснено із врахуванням базових національних та міжнародних нормативно-правових актів та актів Європейського Союзу, серед яких: Договір про функціонування Європейського Союзу», Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція, Aarhus Convention) [5], Декларація Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем навколишнього середовища (Стокгольмська Декларація) [6], Директива 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про екологічну відповідальність щодо запобігання та усунення шкоди, завданої навколишньому середовищу [7], Конституція Естонської Республіки [8], Закон про Загальну частину Екологічного кодексу Естонії [9], Закон Естонської Республіки «Про екологічний нагляд» [10], Закон Естонської Республіки «Про моніторинг довкілля» [11], Закон Естонської Республіки «Про екологічну відповідальність» [12], Закон Естонської Республіки «Про охорону природи» [13], Закон Естонської Республіки «Про відходи» [14], Закон Естонської Республіки «Про промислові викиди» [15], Закон Естонської Республіки «Про екологічні збори» [16], актів Уряду Естонської Республіки тощо.

Метою даної статті є дослідження питань екологічної безпеки в Естонській Республіці шляхом аналітичного огляду правових засад діяльності центральних і місцевих органів екологічного контролю Естонії, імплементації і застосування норм законодавства ЄС та міжнародних норм в Естонській Республіці.

Виклад основного матеріалу. В Естонській Республіці питання екологічної безпеки розглядаються досить широко через застосування підходу оцінки ризиків для здоров'я людини та межами відповідного впливу на навколишнє середовище. Як зазначено на офіційному сайті Міністерства соціальних справ Естонської Республіки [17], зосереджуючись на виявленні небезпек для стану навколишнього середовища та зменшенні ризиків, пов'язаних з їх впливом, можна зменшити та запобігти втратам здоров'я людини. Планування та реалізація заходів у сфері охорони навколишнього середовища, як і вся сфера громадського здоров'я, є процесом взаємодії між різними органами та організаціями різних сфер діяльності. Цьому повинні сприяти державні установи, органи місцевого самоврядування, приватний сектор, уповноважені посадові особи. Для того, щоб суспільство було здоровим і процвітаючим у майбутньому, довкілля також має бути здоровим.

Відповідно до § 53 Конституції Естонської Республіки встановлено, що кожен зобов'язаний берегти середовище проживання та природне середовище, відшкодовувати шкоду, завдану довкіллю. При цьому порядок компенсації за заподіяння шкоди навколишньому середовищу встановлено законом. Як зазначено в Коментарі до Конституції Естонської Республіки [18], § 53 встановлено два основні обов'язки для особи, які спрямовані на забезпечення кращого стану

навколишнього середовища – обов'язок ошадливо ставитись та обов'язок не заподіювати шкоду природним ресурсам, а також обов'язок відшкодувати шкоду, заподіяну навколишньому середовищу, яке захищене законом. Зокрема, як зазначено в Коментарі до Конституції Естонії значна частина норм екологічного права походять від права Європейського Союзу у відповідності до статей 191–193 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЕС). Відповідно до положень ДФЕС держави-члени взяли на себе широкі зобов'язання щодо охорони навколишнього середовища завдяки численним міжнародним угодам, згідно з якими зобов'язання щодо охорони навколишнього середовища також покладаються на окремі органи (посадових осіб).

Крім положень Конституції Естонії особливості визначення «права на довкілля» як такого, що відповідає «потребам здоров'я та благополуччя» визначено Законом про загальну частину Екологічного кодексу (KeÜS). А саме, § 23 означеного Закону щодо права на довкілля встановлено наступне:

1) кожна людина має право на середовище, яке відповідає її потребам у здоров'ї та добробуті, з яким вона має значний контакт;

2) людина, яка постійно перебуває в ураженому середовищі, часто споживає уражений природний ресурс або має особливий зв'язок із ураженим довкіллям з інших причин, має значний вплив.

В зв'язку з необхідністю оновлення стратегічної політики держави в сфері екологічної безпеки Урядом Естонії було ініційовано та затверджено Національний план «Естонія 2050» зі стратегічною оцінкою його впливу на навколишнє середовище. [19]. Положеннями Плану наголошується на застосуванні підходів у здійсненні стратегічної оцінки впливу на навколишнє середовище для оцінки різних ефектів та наслідків, що впливають на екологічну безпеку держави.

Як зазначено на офіційному сайті Міністерства клімату Естонської Республіки [20], Міністерство клімату Естонії є центральним органом влади, функції і діяльність якого спрямовані на збалансований розвиток природокористування та охорону навколишнього середовища. На Міністерство клімату покладено завдання реалізації зеленої реформи в Естонії, планування кліматичної політики, енергетики, розвиток відновлюваної енергетики, а також захистом навколишнього природного середовища. До компетенції Міністерства клімату Естонії також входять, наприклад, сфери водного та морського середовища, а також організації дорожнього руху та транспортної галузі. Тому Міністерству клімату підвідомчі Державний департамент екології та Державний департамент транспорту, а до структури Міністерства клімату входять: Служба лісових ресурсів, Центр екологічних досліджень, Геологічна служба, Центр екологічних інвестицій, Державне агентство військово-морського транспорту, Музей природи Естонії.

Варто звернути увагу на підходи, які застосовані при викладенні правових засад екологічного контролю та екологічної безпеки в Естонській Республіці.

Відповідно до § 331 Закону Естонії «Про екологічну відповідальність» державний контроль за додержанням вимог даного Закону та прийнятого на його основі нормативних актів здійснює Державний департамент екології. Як правило, діяльність Департаменту екології зосереджена на виконанні вимог екологічного законодавства, забезпеченні виконанні заходів охорони навколишнього середовища на високому рівні, запобігання екологічних небезпек, контроль за виконанням запобіжних заходів для зменшення ризиків для навколишнього середовища, усунення екологічних правопорушень, виконання просвітницьких заходів та поширення знань в галузі екологічної безпеки [21].

В Законі про загальну частину Екологічного кодексу (KeÜS) детально визначені принципи, на яких засновано прийняття рішень у сфері охорони навколишнього середовища Естонії. Зокрема, відповідно до положень Закону про загальну частину Екологічного кодексу (KeÜS), принцип запобігання зобов'язує попереджати екологічні загрози, а принцип обережності – контролювати екологічні ризики. Як зазначено в Підсумковому звіті про оцінку та наслідки використання навколишнього середовища Естонії (II етап) [22], у контексті цих принципів загроза визначається як цілком небажаний наслідок, наприклад, перевищення граничного значення показників якості навколишнього середовища або загибель особини охоронюваного виду, як така, що може статися. Слід уникати небезпек відповідно до цих принципів, в т.ч. застосовувати засоби виключення небезпечної діяльності, наприклад, застосування заборони на використання певних видів добрив у зоні вирощування охоронюваних видів рослин тощо. В Екологічному Кодексі не визначено поняття «екологічна безпека», натомість викладено зміст поняття «екологічна небезпека». Відповідно до § 5 Закону «Про загальну частину Екологічного кодексу» (KeÜS) екологічна небезпека визначена як достатня ймовірність істотного порушення навколишнього

природного середовища. Згідно частини першої § 621 Загальної частини Екологічного кодексу Естонії (KeÜS) державний та адміністративний екологічний контроль здійснює Державний департамент екології. Зокрема, через географічне розташування Естонії Кодексом детально урегульовано використання берегових зон вздовж водних об'єктів та доступу до їх користування (§ 38, § 38). Тому паралельно функції державного екологічного контролю, відповідно до частини другої § 621 Загальної частини Екологічного кодексу (KeÜS) також покладено на органи місцевого самоврядування (повноваження щодо забезпечення громадського доступу до прибережних смуг тощо).

Розділом 51 Загальної частини Екологічного кодексу Естонії (KeÜS) також регламентовано особливості здійснення державного та адміністративного контролю, зокрема застосування спеціальних заходів та примусу при порушенні або недотриманні вимог екологічного законодавства. Зокрема, згідно § 622 Загальної частини Екологічного кодексу Департамент екології при виконанні функції контролю може застосовувати спеціальні заходи передбачені нормами Закону «Про правоохоронну діяльність» [23]. При цьому орган місцевого самоврядування уповноважений також застосувати спеціальні заходи екологічного контролю, передбачені тими ж положеннями Закону «Про правоохоронну діяльність».

Особливості здійснення державного екологічного контролю визначені нормою § 623 Загальної частини Екологічного кодексу (KeÜS), якою визначено заходи контролю якими оперує Державний департамент екології, а також випадки та умови накладення відповідного стягнення. До прикладу, частиною третьою § 623 Кодексу передбачено, що Департамент екології має право знести будівлю, яка перешкоджає доступу до берегової доріжки (узбережжя) біля водойми відповідно до процедури Закону. Відповідними нормами §§ 624, 625 Кодексу також регламентовано застосування примусу та межі застосування накладення стягнення. Наприклад, в разі невиконання судової заборони максимальна сума штрафу, що може бути накладена Департаментом екології, відповідно становитиме 32 000 євро.

Крім положень Екологічного кодексу Розділом 6 Закону «Про екологічний моніторинг» також регламентовано здійснення екологічного контролю. Зокрема, § 16 Закону встановлено, що державний контроль за дотриманням встановлених заборон, відповідно до цього Закону, покладено на Державний департамент екології (крім випадків, коли такий контроль здійснюється відповідно до приписів акту Міністерства клімату). Відповідно до §§17,18 Закону «Про екологічний моніторинг» Департамент екології має право застосовувати спеціальні заходи державного контролю, зокрема застосовувати заходи фізичного впливу, передбачені нормами Закону «Про правоохоронну діяльність». У разі невиконання судової заборони максимальна сума штрафу, яка має бути застосована відповідно до процедури, може становити 6400 євро (§ 19 Закону).

Нормами Закону «Про промислові викиди» визначено сфери промислової діяльності з підвищеним екологічним ризиком, встановлено вимоги до суб'єктів такої діяльності та відповідальність за невиконання ними екологічних вимог, а також належної організації державного контролю в означених сферах. При цьому, набранню чинності Закону «Про промислові викиди» передують його повна відповідність Директиві 2010/75/ЄС Європейського Парламенту та Ради про промислові викиди (комплексне запобігання та контроль забруднення) [24]. Відповідно до частини другої § 155 Закону екологічна інспекція є тим органом контролю, що безпосередньо перевіряє дотримання вимог на об'єктах, на які поширюється дія дозволу на здійснення відповідної діяльності. Екологічна інспекція здійснює нагляд за виконанням вимог цього Закону та прийнятого на його основі підзаконних актів законодавства (§ 161 Закону). Посадова особа, яка здійснює екологічний контроль відповідно до Закону «Про промислові викиди» має право видавати приписи і у разі невиконання судової заборони накладати стягнення. Відповідно до норми даної статті екологічний контроль включає: 1) аналіз звітів та результатів моніторингу викидів, наданих оператором діяльності; 2) інспекційні відвідування об'єкта; 3) перевірка документів щодо внутрішньої звітності та контрольних заходів особи; 4) контроль відповідності обладнання, що використовується, та системи управління навколишнім середовищем обладнання, що включає власний моніторинг; 5) відбір та вимірювання контрольних проб (у разі необхідності). Також даним Законом, встановлено Загальнодержавний план екологічного контролю об'єктів, на які поширюється комплексний дозвіл (Державний план екологічного контролю), який відповідно до § 156, є основою для систематичного екологічного контролю за діяльністю усіх об'єктів, на які поширюється комплексний дозвіл. Крім того, відповідно до § 157 Закону «Про промислові викиди» на основі Державного плану екологічного контролю екологічна інспекція за участі Державного департаменту екології також готує Програму регулярного екологічного

контролю для об'єктів, на які поширюється комплексний дозвіл (Програма регулярного екологічного контролю). Програма регулярних перевірок навколишнього середовища включає: 1) графік регулярних перевірок установок різними типами установок разом із періодичністю їх перевірок; 2) примірний перелік контрольних заходів, що здійснюються під час проведення чергового контролю; 3) примірний перелік проб, які підлягають відбору та вимірюванням під час чергової перевірки; 4) примірний перелік інших реалізованих заходів.

Разом з тим, Розділом 101 Закону «Про охорону природи» регламентовано здійснення державного і адміністративного контролю в сфері охорони природи. Відповідно до § 702 Закону також визначено, що державний контроль за дотриманням вимог Закону «Про охорону природи» та прийнятого на його основі законодавства здійснює Державний екологічний департамент. Крім цього, адміністративний нагляд за дотриманням вимог, передбачених Регламентом (ЄС) № 511/2014 Європейського Парламенту та Ради [25], здійснюється Державним департаментом екології Естонії. Відсилочною нормою частини другої § 702 Закону встановлено, що екологічний нагляд або контроль здійснюється також органом чи установою місцевого самоврядування відповідно до Закону «Про екологічний нагляд». Державний департамент екології, установа або орган місцевого самоврядування наділені повноваженнями щодо застосування спеціальних заходів державного контролю відповідно до Закону «Про правоохоронну діяльність», в т.ч. застосовувати заходи фізичного впливу. Відповідно до норм § 664 Закону «Про організацію місцевого самоврядування» [26] розмежовано процедурні питання розгляду екологічних правопорушень. Нормою даної статті встановлено, що Департамент екології є позасудовим органом, що розглядає правопорушення у сфері екології та охорони довкілля, а позасудовими органами щодо розгляду правопорушень у сфері земельних ресурсів, що створило небезпеку для життя і здоров'я людини або навколишнього середовища, визначені органи місцевого самоврядування, органи поліції та органи Прикордонної служби Естонії.

Разом з тим в Розділі 2 Закону «Про екологічний нагляд» викладена повна правова регламентація органів та суб'єктів екологічного нагляду і контролю, тобто їх функцій, повноважень і завдань. Відповідно до § 3 Розділу 2 Закону «Про екологічний нагляд» екологічний нагляд здійснюється екологічною інспекцією, земельним управлінням та органом (або установою) місцевого самоврядування. Екологічна інспекція як суб'єкт екологічного нагляду діє в усіх сферах охорони навколишнього природного середовища (§ 4 Закону), зокрема: здійснює заходи щодо запобігання протиправній діяльності в сфері охорони навколишнього природного середовища; припиняє протиправну діяльність, яка завдає шкоди навколишньому природному середовищу або загрожує їй; організує зберігання, реалізацію, повернення законному власнику або знищення природного продукту з невизначеним правом власності; організує ліквідацію самовільної забудови у випадках, передбачених законодавством тощо. Земельне управління як суб'єкт екологічного нагляду здійснює заходи щодо контролю за додержанням вимог землекористування, землеустрою та обліку земель, заходи щодо припинення протиправної діяльності в земельній сфері (§ 5 Закону). Контроль за виконанням рішень місцевої ради про охорону та використання навколишнього середовища покладається на особу чи установу, уповноважену радою, або, якщо вони не були призначені (створені), контроль покладається безпосередньо на орган місцевого самоврядування (§ 6 Закону). Орган місцевого самоврядування здійснює заходи щодо запобігання протиправній діяльності та заходи охорони навколишнього природного середовища; інформує екологічну інспекцію про незаконну діяльність, яка завдає шкоди або загрожує довкіллю, або законну діяльність, пов'язану з використанням природних ресурсів, якщо така діяльність створює загрозу життю, здоров'ю людей або майну, а земельну раду – про випадки порушення правил використання земель, земельні вимоги до управління та обліку земель.

Крім поточного чинного законодавства, в естонському науковому та громадянському суспільстві питання зміни клімату поставлено на рівень державного вектору сталого екологічного розвитку з наданням важелів впливу та відповідного контролю в законотворчі процеси. Мова йде про резонансний законопроект про кліматобезпечну економіку, в пояснювальній записці [27] до якого обумовлюються сучасні принципи здійснення екологічного контролю в майбутньому. Особлива увага зосереджена на принципі справедливості між поколіннями, що застосовується для пом'якшеного впровадження заходів щодо зміни клімату, поступової адаптації впровадження кліматичної політики на рівні органів державної влади та місцевих муніципалітетів, їх регуляторного впливу на конкурентоспроможність економіки держави (§ 2 Пояснювальної записки законопроекту). Варто зазначити, що дані принципи і підходи спрямовані на виконання взятих Естонією міжнародних зобов'язань щодо запобігання обмеженням прав людини для майбутніх поколінь (§ 13 Пояснювальної записки до законопроекту).

Разом з тим, одним з центральних органів в галузі охорони навколишнього середовища ЄС є Європейське агентство з навколишнього середовища (ЕЕА), що є основним розробником екологічної політики ЄС. На рівні Європейського Союзу аспекти запобігання та контролю забруднення регулюються відповідно до Директиви 2010/75/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 24 листопада 2010 року про промислові викиди (комплексне запобігання та контроль забруднення) [вже є]. Естонська Республіка у здійсненні екологічного контролю для належного підтримання стандартів екологічної безпеки держави зобов'язана слідувати директивам, регламентам, імплементаційним регламентам щодо організації здійснення екологічного контролю в країнах-членах ЄС.

Висновки. Виходячи з завдань і мети дослідження та відповідно до розглянутих в дослідженні питань можна дійти наступних висновків. Правові засади законодавства Естонії щодо здійснення екологічного контролю кореспондуються з нормами законодавства ЄС, зокрема в частині покладених повноважень на органи державної влади та місцевого самоврядування, здійснення комплексних запобіжних заходів контролюючими та наглядовими органами в сфері екології, заходів впливу – фізичного і юридичного впливу, накладення суттєвих стягнень. На Міністерство клімату Естонії як центрального органу влади в галузі охорони навколишнього середовища покладено досить розширені функції та повноваження, що опосередковано стосуються інших напрямків державної діяльності, зокрема щодо провадження заходів екологічної безпеки та контрольних екологічних функцій в сфері військово-транспортної та енергетичної галузі, дорожнього руху. Натомість органи місцевого самоврядування уповноважені на запровадження заходів екологічної безпеки, однак у здійсненні контрольних екологічних функцій муніципалітети вибірково обмежені. З комплексного огляду правових засад екологічного контролю привертає увагу ініціатива Уряду Естонії щодо здійснення стратегічної політики держави в сфері екологічної безпеки щодо затвердження Національного плану «Естонія 2050» та підходи у правовому регулюванні даної сфери, а також новітнє застосування міжнародних норм в стратегії їх імplementування в національне законодавство Естонії. В цілому правове регулювання екологічного контролю та екологічної безпеки в законодавстві Естонії є досить детально регламентованим зокрема дані правовідносини охоплюються нормами декількох змістовних законів, частково кодексом, що включають міжнародні правові норми та законодавчі акти ЄС.

Список використаних джерел:

1. Golovko, L., Yara, O., Uliutina, O., Tereshchenko, A., & Kudin, A. (2021). Formation of Ukraine's Climate Policy in the Context of European Integration. *European Journal of Sustainable Development*, 10(4), 138. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n4p138> URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1267> (дата звернення: 31.10.2024).
2. Golovko, L. (2024). International Legal Aspects of the Assessment of Environmental Damage Caused by Military Actions. *Bratislava Law Review*, 8(1), 99-110. <https://doi.org/10.46282/blr.2024.8.1.828>. URL: <https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/article/view/828/596> (дата звернення: 31.10.2024).
3. International Legal regulation of environmental protection during armed conflict and the possibility of its application in Ukraine. Golovko, Liudmyla; Gulac, Olena; Oleksenko, Roman. *International Multidisciplinary Scientific GeoConference : SGEM; Sofia, Vol. 23, Iss. 5.1, (2023)*. DOI: 10.5593/sgem2023/5.1/s23.79. URL: <https://www.proquest.com/docview/2878460318?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Conference%20Papers%20&%20Proceedings> (дата звернення: 31.10.2024).
4. H. Pisuke, A. Kelli. Some Issues Regarding Entrepreneurial Universities and Intellectual Property. *Juridica International*. XII/2007. P. 172. URL: https://www.juridicainternational.eu/public/pdf/ji_2007_1_161.pdf (дата звернення: 31.10.2024).
5. On access to information, public participation in the decision-making process and access to justice on issues related to the environment: Convention (Aarhus Convention) dated 25.06.1998. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.133597> (дата звернення: 31.10.2024).
6. Declaration on environmental problems: decision of the United Nations Conference (Stockholm Declaration) dated 06.16.1972. *United Nations* : website. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declarathenv.shtml (дата звернення: 31.10.2024).
7. Directive 2004/35/CE of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage.

An official website of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2004/35/oj> (дата звернення: 31.10.2024).

8. Eesti Vabariigi rahvahääletusel vastu võetud põhiseadus 28.06.1992. RT 1992. 26. 349 jõustumine 03.07.1992. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002> (дата звернення: 31.10.2024).

9. Keskkonnaseadustiku üldosa seadus (lühend – KeÜS) vastu võetud 16.02.2011. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/Ke%C3%9CS> (дата звернення: 31.10.2024).

10. Keskkonnajärelevalve seadus vastu võetud 06.06.2001. RT I 2001. 56. 337 jõustumine 07.07.2001. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12798053> (дата звернення: 31.10.2024).

11. Keskkonnaseire seadus vastu võetud 04.05.2016. RT I. 18.05.2016. 1 jõustumine 01.01.2017. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KeSS> (дата звернення: 31.10.2024).

12. Keskkonnavastutuse seadus1 vastu võetud 14.11.2007. RT I 2007, 62, 396 jõustumine 16.12.2007. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KeVS> (дата звернення: 31.10.2024).

13. Looduskaitse seadus1 vastu võetud 21.04.2004. RT I 2004, 38, 258 jõustumine 10.05.2004. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/LKS> (дата звернення: 31.10.2024).

14. Jäätmeseadus1 vastu võetud 28.01.2004. RT I 2004, 9, 52 jõustumine 01.05.2004. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/114062013006> (дата звернення: 31.10.2024).

15. Tõestusheite seadus1 vastu võetud 24.04.2013. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116052013001> (дата звернення: 31.10.2024).

16. Keskkonnatasude seadus (lühend – KeTS). Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KeTS> (дата звернення: 31.10.2024).

17. Keskkonnatervis. Sotsiaalministeeriumi veebisait. URL: <https://www.sm.ee/kemikaalid-janende-moju-tervisele> (дата звернення: 31.10.2024).

18. Eesti Vabariigi põhiseadus Kommenteeritud väljaanne 2020. URL: <https://pohiseadus.ee/sisu/3524> (дата звернення: 31.10.2024).

19. Üleriigilise planeeringu “Eesti 2050“ ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) algatamine vastu võetud 05.01.2023 nr 1. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/310012023001> (дата звернення: 31.10.2024).

20. Kliimaministeerium. URL: <https://kliimaministeerium.ee/ministeerium-kontakt/ministeeriumi-tutvustus/haldusala> (дата звернення: 31.10.2024).

21. Kliimaministeerium. Kliimaministeeriumi ametlik veebisait. URL: <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-kiirus/keskkonnakaitse/loa-omaja-meelespea> (дата звернення: 31.10.2024).

22. Eesti keskkonnakasutuse välismõjude rahasse hindamine. II etapp. LÕPPARUANNE. Civitta Eesti AS. SA Keskkonnaõiguse Keskus. 2019. lk 10. URL: <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2021-07/II%20etapi%20L%C3%B5pparuanne.pdf> (дата звернення: 31.10.2024).

23. Korrakaitse seadus (lühend - KorS) Vastu võetud 23.02.2011. RT I. 22.03.2011. 4. jõustumine 01.07.2014. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015207> (дата звернення: 31.10.2024).

24. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control). An official website of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2010/75/oj> (дата звернення: 31.10.2024).

25. Regulation (EU) No 511/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on compliance measures for users from the Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization in the Union Text with EEA relevance. An official website of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0511> (дата звернення: 31.10.2024).

26. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus vastu võetud 02.06.1993. RT I 1993. 37. 558. Riigi Teataja. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KOKS> (дата звернення: 31.10.2024).

27. Kliimakindla majanduse seaduse seletuskiri. Kliimaministeerium. Kliimaministeeriumi ametlik veebisait. URL: <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2024-08/Kliimakindla%20majanduse%20seaduse%20seletuskiri.pdf> (дата звернення: 31.10.2024).